

Infanterist Frens Hartgers (32)
raakte gewond door bermbom

‘In het leger
slepen we elkaar
er doorheen’

Boordschutter op een YPR pantservoertuig was hij. Frens Hartgers kan het ontploffen van de bermbom op 9 augustus 2008 in Uruzgan, Afghanistan, tot in detail navertellen. Niet vanuit zijn eigen geheugen, want de knal wiste al zijn herinneringen aan de explosie. Hij kent de verhalen alleen via zijn maten uit het leger.

Hij leefde in ieder geval nog. Een helikopter bracht hem naar het hospitaal op Kamp Holland, bij Tarin Kowt. Een traumateam was daar elf uur lang bezig om zijn lichaamsfuncties te stabiliseren. De vrees was dat Frens ook hersenletsel had opgelopen; daarom is hij naar Kandahar overgebracht voor een

hersenscan. “Gelukkig bleek dat alleen een hersenkneuzing”, zegt Frens.

In coma

Terug in Nederland werd Frens verder behandeld. Vijf weken verbleef hij op de intensive care, waar ze hem in coma hielden. De ‘to-do-lijst’ van de dokters was

indrukwekkend: verbrijzelde hielen, verbrijzelde linker knie, gebroken rechter bovenbeen, verbrijzelde stuit, gebroken ribben, gebroken linker schouder. De slagaderlijke bloeding in de lies en het opengereten onderlichaam waren in Afghanistan al behandeld. Frens verloor ongeveer 4,5 liter bloed. “Ik was in levensgevaar”, zegt hij met gevoel voor understatement.

Toen Frens na vijf weken uit coma werd gehaald, zag hij dat zijn linkerbeen het zwaarst was gehavend. Stukken been vanaf de knie tot aan de voet waren met een stalen constructie aan elkaar gezet. Het was nog maar de vraag of het been behouden kon blijven. “Mijn schouder en ribben waren tijdens mijn coma ongemerkt genezen, dat was mooi meegenomen”, grapt hij. Na een maand of drie mocht hij gaan revalideren in het Militair Revalidatie Centrum in Doorn.

Complicaties

Het zat niet mee. Door de aanslag en de weken in coma was Frens’ algehele toestand verzwakt; er traden complicaties op zoals een longontsteking waarvoor hij

‘Uiteindelijk zal ik kiezen voor amputatie op de knie’

weer even terug moest naar de intensive care. “Ik had veel pijn, viel af en toe flauw. Ik had geen eetlust en herstelde slecht.” Uiteindelijk moesten er nieuwe bloedtransfusies aan te pas komen. “Pas toen

ging ik me weer beter voelen en kwam ik terecht in de opwaartse spiraal die ik zo hard nodig had.”

‘Positieve sfeer’

Stap voor stap trad het herstel in en volgden reeksen operaties om de vastgegroeide knie weer ‘gangbaar’ te maken, om de hielen te herstellen, de enkels weer recht te zetten en om de conditie te verbeteren. Frens: “Ik heb in Doorn opnieuw leren lopen. Omdat er in mijn knie geen kraakbeen meer aanwezig is, krijg ik om de vier tot zes maanden een pijnstillende injectie om te kunnen bewegen. Maar dat houdt een keer op, de pijnstilling wordt minder effectief. Uiteindelijk zal ik kiezen voor amputatie op de knie. Dat geeft de beste vooruitzichten op pijnvrij bewegen in de toekomst.”

“Revalideren is zwaar, maar met Afghanistan-veteranen onder elkaar werkten we in een heel positieve sfeer. Over onze ongelukken spraken we niet. Maar ik

genoot van onze zwarte cynische humor onderling. We sleepten elkaar er doorheen. In het leger heb je een band met

elkaar zoals dat daarbuiten misschien niet kan.” Frens mag blijven werken als militair, ofschoon hij is afgekeurd voor operationele taken. Na een intensieve omscholing op hbo-niveau, werkt hij nu als officier bedrijfsmaatschappelijk werk bij Defensie. “Daarbij kan ik mijn eigen ervaringen – ook de heel positieve – inzetten in dienst van anderen”.

Hechte familie

Frens is blij met zijn familie. “Zonder hecht thuisfront – mijn vrouw Linda, familie, schoonfamilie en vrienden – red je het niet.” Linda en Frens zijn in 2013 getrouwd en hebben inmiddels twee kinderen. “Onze familie is door de aanslag nog hechter geworden. Ik wil zoveel mogelijk stoeien, voetballen en zwemmen met de kinderen. We hebben een nieuwbouwhuis gekocht waarin ik samen met mijn vader veel heb geklust. Ik stel geen dingen uit, want het leven kan ineens ophouden. Dat weet ik nu.”

Risico van het vak

Gewond geraakte militairen worden meestal behandeld in het Centraal Militair Hospitaal in Utrecht. Als de verwondingen ernstig zijn, zoals bij Frens Hartgers, is het de eerste prioriteit om het leven van de patiënt te redden, een taak van de traumatologen, zegt orthopedisch chirurg en traumatoloog kolonel Arie van der Krans. Eventuele orthopedische behandelingen daarna zijn gericht op het behandelen van verwondingen aan gewrichten en in een later stadium op het verrichten van reconstructies. In Afghanistan raakten zo’n 130 militairen gewond, van wie 60 orthopedische zorg nodig hadden. Maar ook vanuit andere militaire uitzendinggebieden worden gewonden of geblesseerden binnengebracht in Utrecht. Van der Krans: “Het is het risico van ons vak. We hebben 20.000 militairen in het veld, van wie er 1500 meedoen aan militaire missies. De kans op ongelukken is er altijd, óók als het gaat om reguliere oefeningen.”

